

SYKSY-65, KUN ÄITI TWISTASI

Pirta Sarin

Syksy-65

Copyright: 2021 Pirta Sarin

Kustantaja: Pirta Sarin

Valmistaja: BoD – Books on Demand,
Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-69828-0-9

Pirta Sarin

Syksy-65,

kun äiti twistasi

Äidinkin mielestä karpässieni on kaunis, mutta sitä ei saa koskea. Antaa sen olla vaan paikallaan ja salakavalasti levittää myrkyhöyryjään ilmaan. Uskottava se on, koska äiti niin sanoo.

Liisa seisoo eteisen naulakon alla. Takit peittävät hänet ja pitää olla aivan hiljaa, selkä seinää vasten. Villakangastakin nukka alkaa yskittää. Liisa tietää, ettei saa yskiä. Kukaan ei saa kuulla. Kukaan ei saa löytää häntä. Silmistä kirpoaa vettä ja takin nukka tarttuu kurkkuun.

Äiti on nyt eteisessä ja avaa Liisan huoneen oven. Hän huutaa Liisaa ja horjahtaa kirjahyllyä vasten niin, että keramiikkanorsu kaatuu kyljelleen. Liisa pidättää

hengitystään, kun äiti koluaa huoneen tavaroita. Äiti nojaa seinään, jossa on Lassie palaa kotiin-elokuvajuliste. Hän siirtelee tavaroita pöydällä ja katsoo raameissa olevaa valokuvaa. Kuvassa pieni Liisa istuu rattaissa ja vieressä äiti hymyilee kameralle. Isä on ottanut kuvan. Äiti laskee kuvan pöydälle ja könyää ulos huoneesta mutisten jotakin. Alkoholin etova lemu lehahtaa eteiseen ja Liisa alkaa yskiä. Äiti riuhtaisee takin henkarista ja näkee tytön.

- HUI, sielläkö sinä! äiti kirkuu tyrmistyneenä ja lähtee keittiöön.

Liisa menee huoneeseensa ja paiskaa oven kiinni perässään. Hän asettaa tuolin oven eteen niin, että tuolin karmi jää sopivasti kahvan alle. Nyt äiti ei pääse sisään. Liisa kuulee äidin askeleet ja se mongertaa jotakin olohuoneessa yskivälle miehelle. Äiti tulee uudestaan Liisan oven taakse ja koputtaa ovea ensin hiljaa, mutta sitten jo hakkaa raivokkaasti. Liisa on ihan hiljaa ja ääni vaimenee vähitellen. Liisa kuuntelee ja tietää, että äiti seisoo vielä siellä.

- Avaa nyt se ovi, mikä sua vaivaa?

- En avaa, koska petit taas lupauksesi. Pasin ei pitänyt tulla enää.

Äiti koputtaa varovaisemmin ja rapistaa kynsillään oven pintaa.

- Hei kiltti, avaa nyt. Otin vaan yhden kaljan ja Pasi lähtee pian.

- Sää lupasit, ettet ota enää yhtään.

- Ei tämä nyt paljoa ole. Hei rakas kulta, avaa nyt.

Liisa kuulee, että äiti nyyhkyttää. Sama virsi joka kerta. Äiti kaipasi sääliä ja aina Liisa heltyi. Nyt hän ei heltyisi, ei jaksaisi enää. Kuolisi vaikka... Ihan sama.

- Mene tiehesi! Liisa huutaa.

Kynsien rapistelu laantuu ja Liisa kuulee äidin muminan ja askeleet keittiöön. Jääkaapin ovi avautuu ja kaljapullon korkin sihahdus on liiankin tuttu ääni.

Liisa nostaa tuolin oven edestä varovasti, ettei kuulu pienintäkään rapsahdusta. Hän ottaa kaapista reppunsa, sulloo sinne vaatteitaan ja irrottaa seinästä elokuvajulisteen rullaten sen repun sivutaskuun pystyyn. Hän avaa kirjoituspöydän laatikon ja ottaa sieltä punaisen rahakukkaron, jossa on viisi markkaa. Sillä pääsee linja-autolla keskustaan mummille. Tyttö nostaa keramiikkanorsun paikoilleen ja ottaa kuvan pöydältä. Hän avaa raamit ja repii kuvan pieniksi palasiksi.

Liisa avaa oven hiljaa. Hän näkee eteisestä keittiöön. Äidin ylävartalo makaa pöydän päällä. Tyhjentynt kaljapullo on kaatunut ja keittiön hanasta tippuu vesi. Hanan tiiviste on aikoja sitten pettänyt. Äiti pani siihen joskus rätin roikkumaan, ettei tiputusääni

kuuluisi, vaan vesi valuisi rähtiä pitkin hiljakseen altaaseen. Nyt rähtiä ei ole ja tiputusääni tuntuu melkein kumisevalta.

Liisa panee kengät jalkaan ja ottaa lattialta äidin pudottaman takin kainaloon. Hän katsoo vielä äitiä keittiössä. Äidin tupakka palaa hiljakseen tuhkakupissa. Alkoholin haju oksettaa.

Puhelin soi eteisessä. Mummi kyselee kuulumisia. Liisa ei kerro vielä, että on tulossa. Se olisi yllätys. Mummi on hyväntuulinen ja luulee, kaiken olevan hyvin. Liisa kertoo, tekevänsä vielä läksyjä ja lähtee sitten ulos leikkimään. Mummi on iloinen, että Liisan hyvästä koulumenestyksestä. Hyvä, ettei mummi pyydä äitiä puhelimeen.

Liisa laskee puhelimen luurin paikoilleen. On hiukan nälkä. Hän ottaa varovasti jääkaapista viilin ja makkarapaketin. Äiti ei liikahdakaan ja tupakka on sammunut. Olohuoneesta kuuluu Pasin yskintää ja epäselvää murahtelua.

Liisa menee syömään huoneeseensa. Viili maistuu kermaiselta. Äiti osaa tehdä hyvää viiliä - aina kun muistaa. Tyttö kuorii makkaran ja istuu sängyllä. Ikkunasta näkyy vaahtera, jonka lehdet ovat osittain jo keltaiset. Se on kaunis, kuin tulipallo, sillä aurinko paistaa siihen.

Liisa kuulee kolinaa, huonekalujen siirtelyä, raivostunutta mölinää ja äidin kirkkaisun. Joku paukahtaa ja kolisee. Sitten on hiljaista, kunnes ulko-ovi käy vihaisesti ja ikkuna helisee eteisessä. Tyttö istuu hievahtamatta ja kuulee oman suunsa maiskutuksen. Makkara maistuu oudolta ja nyt hän vasta huomaa, että makkarassa on vihreää hometta. Liisa katsoo ikkunasta ja näkee Pasin juoksevan ulos portista, joka jää auki. Äiti on sanonut, että se pitäisi aina sulkea.

Liisa hiipii varovasti keittiöön. Äiti ei ole enää siellä. Olohuoneessa on hiiren hiljaista ja hän näkee äidin makaavan lattialla. Tyttö ei olisi halunnut nähdä tällaista näkyä. Hän olisi toivonut, että äiti olisi käynyt kaupassa ja tuonut ison kassillisen ruokaa ja ollut reippaalla mielellä, alkanut leipoa ihanaa pullaa ja samalla kysellyt, miten koulussa meni tänään. Mutta ei. Se makaa kaatuneen sohvapyödän vieressä. Liisan tekee mieli potkaista, mutta mennessään lähemmäksi, hän näkee suuren verilammikon äidin pään sivulla. Lasinsirpaleita on äidin kaulalla ja siitä tulvehtii verta matolle. Rikkinäisen viinapullon pohja on vierinyt matolta tuolin jalan taakse. Liisa pelästyy niin, että iho menee kananlihalle.

- ÄIITII, ÄIITII, HERÄÄ! tärkevä lapsi huutaa, kunnes ääni sortuu ja kurkku tuntuu paisuvan, ettei voi

kunnolla hengittää. -ÄITII, AVAA SILMÄT, HERÄÄ!

Liisaa pyörryttää ja hän juoksee huoneeseensa käpertyen sängylle, huohottaen ja sydän jyskyttään rinnassa kuin raivatakseen tietään ulos. *Mitä pitää tehdä? Mitä pitää tehdä?*

Liisa ottaa repun ja takin katsoen vielä törkyiseen keittiöön ja sitten olohuoneeseen. Äiti on samassa asennossa. Veri on levinnyt laajemmalle alueelle. Tyttö ottaa sohvalta tyynyn ja painaa sillä äidin kaulaa, mutta tietää, ettei se enää tyrehtytä veren tuloa. Veri on muuttunut paksummaksi ja melkein mustaksi. *Äitii... äitii... pakko lähteä... pakko lähteä!*

Liisa juoksee ulos ja vastaan tulvahtaa syksyn raikas tuuli. Sieraimissa tuntuu mätänevien lehtien mullattu tuoksu. Pihan portin pielessä karpässienten imelä nuoli osuu suuhun, kurkku yrittää nielaista, mutta nuolen myrkkykärki purskahtaa nenään ja tuo vedet silmiin. Pitää aivastaa monta kertaa.

Liisa tärisee ja pukee takin päälleen. Hän seisoo kauan portilla. Reppu on maassa. Verkkokalvoilla säilyy näky äidistä kaatuneen pöydän vieressä. Mutta mitä väliä. *Mitä väliä!* Pettynyt tytär oli välittänyt aina tähän asti. Tässä portilla hän oli seissyt monta kertaa ja mennyt aina takaisin huolehtimaan äidistä.

Pari vuotta sitten Rami oli seissyt tässä viimeksi. Oli myöhäissyksy ja lumihiutaleet leijuivat hitaasti märkään asfalttiin sulaen heti näkymättömiksi. Liisa oli pitänyt kiinni Ramin kädestä, hän ei olisi halunnut päästää irti. Rami ei voinut ottaa mukaansa. Oli menossa Ruotsiin töihin. Äiti oli luvannut huolehtia Liisasta. Ei se huolehtinut.

Rami nousi mustaan autoon, joka vei hänet. Liisan käteen jäi Ramin antama ryppyinen seteli. Äiti istui ulkorappusilla kasvot käsien peitossa. Sen hiukset repsottivat otsalta sormien lomitse ja se itki ja oli humalassa. *Oli humalassa!*

Ramin lähdettyä Liisa piiloutui huoneeseensa. Alaston Barbi-nukke oli lattialla. Liisa nosti sen ja puki sille punaisen mekon ja mustat korkeakorkoiset kengät. Hän letitti Barbin hiukset. Liisa oli toivonut, että saisi joskus Kenin. Hän ei ollut saanut. Ken olisi voinut olla sen Barbin mies. Kunnollinen, käynyt töissä ja tuonut aina ruokaa kaupasta ja vienyt leikkipuistoon Barbin kissat ja koirat. Lukenut iltasadut ja suukottanut nukkumaan. Mutta Keniä ei ollut. Barbin piti yksin huolehtia kaikesta. *Niin, ja Rami olisi voinut olla äidin mies...*

Liisa havahtuu todellisuuteen portilla. Hänen täytyy nyt lähteä, niin kuin Ramikin oli lähtenyt. Liisa katsoo portinpielen karpässientä ja potkaisee sen kumoon, vaikka se on kaunis ja vaikka siihen ei saa koskea. Hän tallaa sienen. Vihan vimmassa hän hyppii sen päällä, kunnes siitä ei ole jäljellä kuin limainen velli. Vieläkin pitää polkea, vaikka ei ole mitään murskattavaa.

Liisa nostaa reppunsa maasta ja avaa portin. Hän ei enää katsoisi taakseen. Äiti ei voisi enää ihailla sientä, eikä voisi enää sanoa, ettei siihen saa koskea. Se ei voisi mitään sienelle. *Ei voisi enää mitään...*

Harmaa auto pysähtyy portille. Mies nousee autosta ja kehottaa kuskia jatkamaan matkaa. Mies näkee Liisan. Tyttö on kasvanut, mutta hän tunnistaa.

- Liisahan se siinä! mies tulee lähemmäksi.

- Missä olet ollut? Liisa kysyy hiljaa, mutta ei katso miestä, vaikka tietää, että se on Rami.

- Oletpa sinä kasvanut. Etkös olekin jo pian 9-vuotias. Iso tyttö, Rami painaa kätensä Liisan olkapäälle, mutta Liisa väistää.

- Äiti on sisällä, Liisa sanoo ja aikoo mennä

portista ohi Ramin, joka ottaa olkapäästä kiinni uudestaan. Liisa riuhtaisee itsensä irti ja lähtee juosten kadulle. Sienimönjystä liukkaat kengät lipsuvat. Tyttö jähmettyy paikoilleen. Rami kietoo kätensä Liisan ympärille. Se tuntuu turvalliselta ja Liisa likistyy Ramin villapaitaa vasten. Rami pitää kiinni kauan. Liisa katsoo miehen väsyneisiin, mutta lempeisiin silmiin. Tämä hymyilee, ei sano mitään, mutta Liisa tuntee, että se yrittää lohduttaa.

Liisa tietää, että Rami ei ole oikea isä, mutta se tuli silloin, kun oma isä hävisi. Koska Liisa oli vielä niin pieni, ettei muistanut oikeaa isää, hän luuli Ramia isäksi, mutta äiti selitti, ettei ollut. Rami yritti kannatella äitiä, mutta äiti joi, eikä Rami jaksanut enää.

- Sinun ei olisi tarvinnut tulla enää, olen menossa mummillemme.

Rami likistää Liisaa itseään vasten, eikä uskalla kysyä, mitä sisällä odottaa. Hän näkee Liisan sanattomasta viestistä, ettei kaikki ole hyvin.

Liisa on jo ajatuksissaan mummin luona. Mummi on aina iloinen ja soittaa aina kuulumisia. Liisa ei koskaan kertonut, mitä äiti teki, koska mummi ei

kysynyt. Mummi istuu pyörätuolissa ja asuu kunnalliskodissa. Liisa haluaa isona hoitaa mummia, eikä sen tarvitsisi olla missään laitoksessa. Hän ottaa mummin luokseen asumaan. Heillä on kivaa yhdessä, eikä mummi juo, eikä polta tupakkaa ja sen ystävät ovat tavallisia ihmisiä, pääasiassa mummuja ja pappoja. Ramikin voi tulla joskus käymään hänen ja mummin luona. Rami ei ole sellainen mies, kun äidin muut miesystävät. Oikea isä oli vieläkin jossain. Ehkä se ei halunnut nähdä Liisaa tai olla missään tekemisissä. Ei ollut mitään valokuvaakaan. Joskus tuntui siltä, että oliko se koskaan edes asunut heillä. Oliko se sittenkään oikea isä?

Liisa siivosi naapurin Aunen pihaa, perkasi porkkanapenkkiä ja auttoi mattojen tamppauksessa. Joskus Liisa sai olla yötä ja Aune keitti kaakaota. Aune on kiva mummu, eikä koskaan kysellyt kotiasioista ja antoi joskus rahaa suklaalevyä varten. Liisa söi suklaan puiston penkillä ja oli olevinaan hienon perheen tyttö. Hän murusti leipää puluille, jotka olivat tulleet ihailemaan häntä. Hän oli nyt prinsessa, jolla oli oma hovinsa. Se oli ihanaa. Hän pani nallen istumaan viereensä ja kuvitteli sen olevan prinssi, jonka kanssa hän menisi naimisiin. Heillä ei koskaan juotaisi viinaa, eikä poltettaisi tupakkaa. Vaatteet tuoksuisivat raikkailta ja

hän suihkauttaisi hiukan kallista hajuvettä kaulalle.

Keittiössä olisi aina siistiä ja joka päivä olisi ruokaa. Heillä olisi paljon lapsia, joilla olisi aina siistit vaatteet ja uusia leluja, ei rikkinäisiä, eikä toisten vanhoja. Koulun terveydenhoitajakaan ei koskaan ottaisi heidän lapsiaan puhutteluun haisevista vaatteista, eikä kyselisi kotioiloista, koska tietäisi kuinka hyvin heillä menee.

Äidin miesystävät joivat ja pitivät meteliä. Ne haisivat pahalta ja se yksi mies oli pelottava ja jolla oli kummallinen koukkunenä ja paksut mustat kulmakarvat, tuli kerran hänen huoneeseensa lupaa kysymättä. Se otti kiinni olkapäistä, kun Liisa oli lukemassa läksyjään. Hän pelästyi, mutta onneksi juuri teroitettu kynä oli kädessä, jolla Liisa survaisi miestä suoraan silmään. Mies parkaisi ja lähti ripeästi huoneesta. Liisa pani tuolin oven eteen kahvan alle. Äiti ei tiennyt mitään tapahtuneesta, koska nukkui sikeästi sohvalla. Liisa näki ikkunasta miehen poistuvan pitäen kättä silmän päällä. Se kulki kumarassa ja sen käsi oli verinen. Liisa ei koskaan kertonut siitä äidille, eikä kenellekään. Hän vain toivoi, ettei näkisi sitä miestä enää koskaan. Mutta se tuli pitkän ajan päästä. Se oli se Pasi ja sen silmästä oli tullut harmaa möykky.

Syksy-65, kun äiti twistasi on fiktiivinen trilleri, jonka pääosassa 9-vuotias Liisa joutuu kantamaan liian suurta huolta muuttuvassa maailmassa. Miten Liisa selviää alkoholistiäidin väkivaltaisesta kuolemasta? Voiko aikuisiin enää luottaa? Miksi pitää kostaa? Tämä tarina on 60-luvun ajankuvaa Porin kokoisessa kaupungissa, kun Beatles soi ja Vietnamin sodittiin.

